

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Географічний факультет

Кафедра землезнавства та геоморфології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з навчальної роботи
факультету
«15» вересня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЕОГРАФІЯ МІНЕРАЛЬНИХ РЕСУРСІВ

для студентів

галузь знань	Природничі науки
спеціальність	106-«Географія»
освітній рівень	Бакалавр
освітня програма	Геоморфологія та природничий туризм
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2020/2021
Семестр	6
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: **Ковтонюк Ольга Володимирівна**, кандидат географічних наук,
доцент, доцент кафедри землезнавства та геоморфології.

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

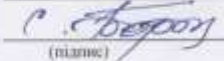
КИЇВ – 2020

Розробник: *Козтонюк Ольга Володимирівна*, кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри землеробства та геоморфології.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав.

кафедри

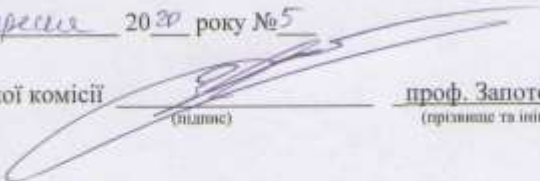
 проф. Бортник С.Ю.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Протокол № 1 від «31» серпня 2020 р.

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол від «11» вересня 2020 року №5

Голова науково-методичної комісії

проф. Запотоцький С.Ю.
(прізвище та ініціали)

«11» вересня 2020 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – набуття студентами необхідних теоретичних знань про мінеральні ресурси, їх генезис, галузі використання та географічне поширення на території України та у Світі для можливості розв’язку спеціалізованих задач та практичних проблем у професійній галузі геоморфології та природничого туризму.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1) успішне опанування таких загальноосвітніх дисциплін як «Геологія», «Геоморфологія», «Природничотуристичні атракції Світу», «Камінь у архітектурі та мистецтві», «Літолого-петрографічна основа рельєфу», «Економічна та соціальна географія Світу»;

2) мати елементарні навички макроскопічного визначення гірських порід та мінералів.

3. Анотація навчальної дисципліни.

Зміст дисципліни розкриває теоретичні та прикладні питання географії мінеральних ресурсів. У структурі дисципліни виокремлено дві частини. Перша частина присвячена вивченню теоретичних питань географії мінеральних ресурсів та походженню корисних копалин. Друга частина курсу направлена на вивчення класифікації, геологічних та економічних характеристик та географічного поширення і розташування відповідно металічних, неметалічних та паливних мінеральних ресурсів на території України та у Світі. Навчальна дисципліна «Географія мінеральних ресурсів» є однією з складових комплексної підготовки освітньої програми «Геоморфологія та природничий туризм», спеціальності 106-«Географія».

4. Завдання (навчальні цілі) – вивчення дисципліни спрямовано на формування знань про мінеральні ресурси, зокрема:

- теоретичних уявлень щодо їх походження, класифікації, економічних та геологічних вимог до родовищ ;
- розуміння галузей використання мінеральних ресурсів;
- розуміння закономірностей поширення родовищ в Україні та Світі;
- формування навичок збору та аналізу інформації щодо поширення, економічних характеристик та використання тих чи інших видів мінеральних ресурсів

Опанування навчальними цілями забезпечує набуття студентами таких компетентностей:

Здатність застосовувати базові знання природничих і суспільних наук та інформаційних технологій при вивченні географічної оболонки і її складових, зокрема геоморфосфери (ФК 2).

Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах (ФК 3).

Здатність до планування, організації та проведення досліджень, узагальнень матеріалів польових та лабораторних спостережень, звітування про їхні результати (ФК 6).

Здатність самостійно досліджувати, аналізувати просторово-часові параметри організації ландшафтів, населення та господарства і взаємозв’язків між ними, зокрема у галузі геоморфології та природничого туризму (ФК 8).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			

1.1	геологічні та економічні характеристики родовищ корисних копалин;		<i>лекції</i>	<i>опитування у тестовій та письмовій формі, МКР, залік</i>	до 5%
1.2	класифікації корисних копалин: генетичну та за галузями використання;				до 10%
1.3	класифікацію металічних мінеральних ресурсів, галузі їх використання, головні економічні та геологічні характеристики, головні родовища металічних копалин;				до 10%
1.4	класифікацію неметалічних мінеральних ресурсів за галузями використання, головні породи та мінерали, що виступають у якості неметалічних копалин, основні геологічні та економічні характеристики родовищ, головні родовища неметалевих копалин та їх розташування;				до 10%
1.5	класифікацію паливних мінеральних ресурсів, головні геологічні та економічні вимоги до родовищ твердих паливних копалин, теорії формування паливних копалин, геологічні та економічні показники для газових і нафтових родовищ, основні газові та нафтові басейни та їх географічне розташування;				до 10%
1.6	особливості техногенних родовищ та галузі використання сировини; особливості родовищ нетрадиційної сировини та галузі її використання;				до 5%
2.1	визначати за картографічними матеріалами форми рудних покладів;	<i>практичні заняття</i>	<i>опитування в усній формі; виконання практичних та самостійних робіт</i>	до 5%	
2.2	визначати макроскопічно головних представників корисних копалин різних типів;			до 15%	
2.3	показувати на карті головні родовища корисних копалин різних типів на території України та у Світі;			до 10%	
3.1	вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології	<i>практичні заняття</i>	<i>виконання практичних та самостійних робіт</i>	до 10%	
4.1	самостійно досліджувати вихідні картографічні, статистичні та літературні матеріали, аналізувати їх та представляти отримані результати.	<i>практичні заняття, самостійна робота</i>	<i>виконання практичних та самостійних робіт</i>	до 10%	

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)											
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2	2.3	3.1	4.1	
Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в галузях предметної області географічних наук (ПРН 4).	+	+	+	+	+	+					+	
Застосовувати моделі, методи і дані природничих і суспільних наук, інформаційних технологій тощо при вивченні формування і розвитку об'єктів і процесів географічної оболонки (ПРН 7).							+	+	+			
Впорядковувати і узагальнювати матеріали польових та лабораторних досліджень, інтегрувати їх від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання (ПРН 11).												+
Демонструвати здатність проводити самостійні дослідження природно- та суспільно-географічних об'єктів, систем і процесів у географічній оболонці за польових і лабораторних умов. (ПРН 14).												+

7. Схема формування оцінки: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами опитування, написання модульних контрольних робіт (МКР), виконання практичних та самостійних робіт, складання заліку.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

1. результати навчання – **1 (знання РН 1.1-1.6)** – до 50%;
2. результати навчання – **2 (вміння РН 2.1-2.4)** - до 30%;
3. результати навчання – **3 (комунікація)** - до 10%
4. результати навчання – **4 (автономність та відповідальність 4.1-4.2)** - до 10%

7.1. Форми оцінювання студентів:

У курсі передбачено 4 змістовні частини. Заняття проводять у вигляді лекцій та практичних. Завершується дисципліна заліком.

- **семестрове оцінювання:** кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні практичних робіт, опитуванні та виконання модульних контрольних робіт.

Оцінювання за формами контролю:

	ЗМ 1-2		ЗМ 3-4	
	Min. – 17 балів	Max.– 30 балів	Min. – 17 балів	Max.–30 балів
Опитування	«1» x 6 = 6	«2» x 6 = 12	«1» x 7 = 7	«2» x 7 = 14
Практичні роботи	«1» x 4 = 4	«2» x 4 = 8	«1»x3=3	«2»x3=6
Модульна контрольна робота	«7» x 1 = 7	«10» x 1 = 10	«7» x 1 = 7	«10» x 1 = 10
«1» – мінімальна/максимальна оцінку, яку може отримати студент. 1 – мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань				

- **умови допуску до заліку:** рекомендований мінімум для допуску – 34 бали. Для студентів, які набрали менше 34 балів (*рекомендований мінімум*) обов'язковою умовою для

отримання допуску до заліку є написання рефератів по питанням пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

- підсумкове оцінювання у формі заліку проводиться у письмовому форматі. Максимальна кількість балів на заліку – 40 балів, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 26 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1-2	Змістовий модуль 3-4	Залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	17	17	24	60
Максимум	30	30	40	100

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка», введеного в дію наказом № 716-32 від 31 серпня 2018 року.

7.2. Організація оцінювання: опитування у тестовій та письмовій формі проводиться після завершення викладання кожної теми. Практичні роботи захищаються по виконанню, відповідно до графіка проведення практичних занять. Перша модульна контрольна робота проводиться на останньому тижні березня, друга модульна контрольна робота проводиться на останньому тижні квітня.

Шкала відповідності

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назви лекцій та практичних	Кількість годин		
		лекції	практичні	с/р
<i>Змістовий модуль 1 Мінеральні ресурси та їх походження і класифікації</i>				
Тема 1: Основні поняття географії мінеральних ресурсів				
1	Вступ. Структура та основні питання курсу. Поняття про мінеральні ресурси, корисні копалини та родовища.	2		3
2	Структура площ поширення корисних копалин. Форми тіл корисних копалин.		2	3
Тема 2: Походження мінеральних ресурсів				
3	Класифікації родовищ корисних копалин. Генетична класифікація.	2		4
<i>Змістовий модуль 2 Металічні мінеральні ресурси</i>				
Тема 3: Чорні метали				
4	Класифікація металічних корисних копалин. Чорні метали. Географічне поширення, походження, та характеристики родовищ.	2	2	4
Тема 4: Кольорові метали				
5	Кольорові метали. Географічне поширення походження, та характеристики родовищ.	4	2	4
Тема 5: Благородні, радіоактивні та рідкісні метали				

6	Благородні метали. Географічне поширення походження та характеристики родовищ.	2		3
7	Радіоактивні метали. Географічне поширення походження та характеристики родовищ урану. Рідкісні метали. Класифікація, поширення та характеристики родовищ.	1	2	3
Модульна контрольна робота № 1		1		
<i>Змістовий модуль 3 Неметалічні мінеральні ресурси</i>				
Тема 6: Гірничо-хімічна сировина				
8	Класифікації неметалічних корисних копалин. Хімічна та агрохімічна сировина. Сировина для мінеральних фарб.	2		4
Тема 7: Гірничорудна сировина				
9	Гірничотехнічна та та каменebarвна сировина.	2		4
Тема 8: Металургійна та будівельна сировина				
10	Класифікація металургійної сировини. Класифікація будівельної сировини.	2	2	3
<i>Змістовий модуль 4. Паливна мінеральна сировина</i>				
Тема 9: Тверді паливні корисні копалини				
11	Загальні відомості про паливні корисні копалини. Класифікація паливної мінеральної сировини. Походження та географічне поширення родовищ твердих паливних корисних копалин.	3		4
Тема 10: Рідкі та газоподібні паливні корисні копалини				
12	Походження та характеристика родовищ нафти та газу. Основні газові та нафтові родовища Світу та України.	2	2	4
Тема 11: Нетрадиційна мінеральна сировина				
13	Техногенні та інші родовища нетрадиційної мінеральної сировини.	2	2	3
Модульна контрольна робота № 2		1		
ВСЬОГО		28	14	46

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **28 год.**

Практичні заняття – **14 год.**

Консультації – **2 год.**

Самостійна робота – **46 год.**

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

Основна: (Базова)

ОСНОВНА

1. Высоцкий Э.А. Месторождения горючих и неметаллических полезных ископаемых. Курс лекций/Мн.: БГУ, 2004. - 127 с.

2. Высоцкий Э. А. Месторождения металлических полезных ископаемых. Часть I. Черные цветные металлы: Курс лекций/ Мн.: БГУ, 2004. – 180 с.

3. Металічні корисні копалини України: Підручник. – К.:ВПЦ «Київський університет», 2006. – 219 с.

4. Неметалічні корисні копалини України: Підручник / під ред.. В.А. Михайлова. К.: ВЦ «Київський університет», 2007. 507 с.

5. Панов Б.С., Куш О.О., Панов Ю.Б. Корисні копалини. Підручник для ВУЗів. - Донецьк, ДонНТУ, 2008. – 448 с.

6. Минеральные ресурсы мира / Под ред. Л. В. Оганесяна. – М.: ГНПП «Аэрогеология», 1998. – 738 с.

ДОДАТКОВА

1. Бейтс Р. Л. Геология неметаллических полезных ископаемых / Пер. с англ. – М.: Мир, 1965. – 546 с.
2. Высоцкий Э. А. Калийные соли и угли как показатели климатических изменений в геологической истории Земли // Литосфера. 1995. – № 3. – С. 53–59.
3. Геология месторождений фосфоритов. Сб. статей / Пер. с англ. – М.: Мир, 1983. – 312 с.
4. Голицын М. В., Голицын А. М. Все об угле. – М.: Наука, 1989. – 192 с.
5. Джейкс А., Луис Дж., Смит К. Кимберлиты и лампроиты Западной Австралии. – М.: Недра, 1989. – 430 с.
6. Кужварт М. Неметаллические полезные ископаемые / Пер. с англ. – М.: Мир, 1986. – 472 с.
7. Основы геологии горючих ископаемых / И. В. Высоцкий, Ю. И. Корчагина, В. В. Семенович и др.: Учеб. для вузов. – М.: Недра, 1986. – 366 с.
8. Промышленные типы месторождений неметаллических полезных ископаемых (пособие для лабораторных занятий): Учеб. пособие для вузов / И. Ф. Романович, А. В. Коплус, И. Н. Тимофеев и др. – М.: Недра, 1982. – 207 с.
9. Смирнов В. И. Геология полезных ископаемых. – М.: Недра, 1982. – 688 с.